Photology Arjan de Nooys fotografie over fotografie

Het beeld is veel meer dan een afbeelding

De fotografie van Arjan de Nooy gaat over fotografie: de geschiedenis, de eigenschappen en de valkuilen van het medium. Zijn nieuwe tentoonstelling en boek zijn tegelijkertijd diepzinnig en humoristisch.

Edo Dijksterhuis
AMSTERDAM

Het had een quitovraag kunnen zijn. Wat is de link tussen Susan Sontag en een vorm die het midden houdt tussen een dildo en een smoothed raketjet? Het antwoord: nummertje intelligentie. Om precies te zijn: Dall-E 2, het visuele broertje van ChatGPT, waar de laatste tijd steeds meer te doen is. Kunstenaar Arjan de Nooy voerde de machine finden van Sontags meesterlijke essay *On Photography* met de vraag: maak iets als mannetje.

In de tentoonstelling *Photology* bij Galerie Caroline O'Breen plaatst De Nooy de op glas gegraveerde tekst over de foto. Dat mocht de wonderdoen nach het beeld van hem zien, zegt iets over het soort fotograaf dat hij is. Hij is een conceptueel artist, een iemand van gedachten, een vaguer laboratoriumtechnicus dan de intellectuelen, die uitlopend van Jan De Nooys net verschenen publicatie, die hoge agen poseert op de titel 'Beste Rembrandt van het land' wonen van geheel. *Photology* combineert de studie van de fotografie met de logica van fotografische spelen. Een leidende rol is daarbij weggelegd voor het werk van de Tsjechische filosoof Vilém Flusser (1920-1991), die stelde dat fotografie de mogelijkheid bood om de wereld kijken, fundamenteel heeft veranderd.

De Nooy gebruikt soms eigen foto's, maar dat zijn dan meestal geworden tip nemmerhaaien en vermaaiemaaiemaaiem

De fotografie van Arjan de Nooy gaat over fotografie: de geschiedenis, de eigenschappen en de valkuilen van het medium. Zijn nieuwe tentoonstelling en boek zijn tegelijkertijd diepzinnig en humoristisch.

Edo Dijksterhuis
AMSTERDAM

Het had een quizvraag kunnen zijn. Wat is de link tussen Susan Sontag en een vorm die het midden houdt tussen een dildo en een smeltend raketijsje? Het antwoord: kunstmatige intelligentie. Om precies te zijn: Dall-E 2, het visuele broertje van ChatGPT, waar de laatste tijd zoveel om te doen is. Kunstenaar Arjan de Nooy voerde de machine flarden van Sontags invloedrijke essay *On Photography* met de ranzige, oranje blob als resultaat.

In de tentoonstelling *Photology* bij Galerie Caroline O'Breen plaatst De Nooy de op glas geschreven tekst voor de foto. Dat noch de woorden noch het beeld van hem zijn, zegt iets over het soort fotograaf dat hij is. Hij is een conceptueel analist, een curator van gedachten, een visueel laborant. Dat zit ook besloten in de tentoonstellingstitel, die ontleend is aan De Nooys net verschenen publicatie, die hoge ogen gooit als de titel 'beste fotoboek van het jaar' wordt toegekend. *Photology* combineert de studie van fotografie met de logica van fotografische spelletjes. Een leidende rol is daarbij weggelegd voor het werk van de Tsjechische filosoof Vilém Flusser (1920-1991), die stelde dat fotografie de manier waarop wij naar de wereld kijken, fundamenteel heeft veranderd.

De Nooy gebruikt soms eigen foto's, maar dat zijn dan weer foto's van andere foto's. Vaker is zijn materiaal gevonden op rommelmarkten en verzamelaarsbeurzen, in nalatenschappen of op eBay. Zo stuitte hij op een serie foto's gemaakt door de auto's van Google Maps, waarop telkens een stoplicht op oranje staat.

De Google Mapsfoto's zijn op zich niksige foto's, maar als serie zeggen ze iets over toeval

Individueel bekeken zijn het niksige foto's, maar als serie zeggen ze iets over toeval. En in het tijdperk van de analoge fotografie, helemaal niet zo lang geleden, was toeval inherent aan het medium. Het was altijd maar afwachten of een foto gelukt was. Pas als het rolletje ontwikkeld was, kon je zien of het bedoelde beeld ook op papier terecht was gekomen of op wonderlijke wijze was getransformeerd tot iets anders.

Aura van het kunstwerk

Het 'origineel' is ook zo'n term die een belangrijke rol speelt in het denken en schrijven over fotografie. Vooral de filosoof Walter Benjamin staat bekend om zijn ideeën over het aura van het oorspronkelijke kunstwerk en hoe de kopie dat mist.

Maar wat is origineel in fotografie? Het onderwerp dat wordt afgebeeld of de foto van dat onderwerp als ding an sich? De Nooy speelt hiermee door online gevonden beelden van Anna Karenina, de Toren van Babel en een eenhoorn laag over laag, soms wel dertig keer, af te drukken. Een mens, locatie en dier die nooit bestaan hebben en geen origineel kennen, lijken door de fotografische reproductie te vibreren met leven en echtheid.

De Nooy knipoogt naar de fotocollage met afbeeldingen van gescheurde posters, de reallifeversie van Photoshop. Hij niette catalogusplaatjes van de beroemde fototentoonstelling *The Family of Man* aan elkaar tot een kakofonische verbeelding van verstikkende overbevolking. En hij maakte een banale versie van *People of the Twentieth Century* (1927), waarin August Sander alle rangen en standen van de Duitse maatschappij in een collectief portret vatte, door strandgangers door de jaren heen samen te brengen in een collage.

Door te categoriseren, herschikken en combineren stelt De Nooy vragen over de geschiedenis van de fotografie en de eigenschappen van het medium. Het is fotografie over fotografie die het beeld veel meer laat zijn dan een afbeelding. Het is metafotografie die zowel filosofisch is als speels en waar je soms hard om kunt lachen.

Arjan de Nooy, Photology,
Galerie Caroline O'Breen t/m 29/4